

Nr 167.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående rätt för finska fosterbarn i Sverige att lika med svenska medborgare erhålla stipendium vid genomgående av skolor.

(2:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Erik Olsson* och *Pålsson* (I: 305) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Agerberg* och *Nilsson* i Göingegården (II: 371), har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att finska fosterbarn i Sverige, som kommit till landet under det senaste världskriget, vid tilldelande av stipendier för genomgång av skolor av olika slag skola likställas med svenska medborgare.

Till stöd för detta yrkande har anförts i huvudsak följande.

Av de finska barn, som kommo till Sverige under det senaste världskriget, har ett mindre antal stannat kvar hos sina svenska fosterföräldrar, ehuru de icke adopterats eller blivit svenska medborgare. De ha gått i svensk folkskola, och många av dem ha nu kommit till den åldern, att de fortsätta sin yrkesutbildning här. De betraktas i de flesta avseenden som svenskar och torde i regel komma att stanna i landet. Då de så gott som undantagslöst äro helt obemedlade, ha många svenska fosterföräldrar känt ansvar att hjälpa dem ekonomiskt även till en viss yrkesutbildning. Detta har emellertid visat sig betungande, då de i vissa fall kommit i ett sämre läge i fråga om erhållande av stipendier än de svenska barnen och alltså förorsakat sina fosterföräldrar större utgifter än de eventuella egna barnen. Som exempel kan nämnas, att Kungl. Maj:t lämnat en av skolöverstyrelsen gjord framställning om rätt för vissa utläningar att såsom elever vid svenska folkhögskolor komma i åtnjutande av stipendier för vinterkursen 1952/53 utan bifall i vad avser 27 finska elever, av vilka åtminstone flertalet torde tillhöra ifrågavarande kategori.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *skolöverstyrelsen* och *studiehjälpsnämnden*.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt bifall till motionerna.

Studiehjälpsnämnden har anført, att frågan om rätt för finska fosterbarn att erhålla studiehjälp för studier vid svenska läroanstalter vid olika tillfällen varit föremål för behandling hos nämnden. Sedan även framställningar gjorts till nämnden om rätt för medborgare i de övriga nordiska grannländerna att för studier vid svenska skolor erhålla studiehjälp, har nämnden beslutat verkställa utredning rörande här i landet vistande utländska medborgares studiehjälpsförhållanden. Studiehjälpsnämnden har

framhållit att, sedan denna utredning slutförts, nämnden kommer att framlägga resultatet av densamma jämte de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Utskottet. Enligt vad utskottet kunnat inhämta rörande den praxis, som tillämpas beträffande studiehjälp åt icke svenska medborgare, torde såsom studiehjälpsberättigade utan särskilt medgivande endast anses sådana elever, som på grund av skolplikt bedriver studier i klasserna 8 och 9 av nioårig försöksskola. I fråga om de övriga skolor, där studiehjälpsnämnden prövar stipendierätten, har nämnden ej ansett sig kunna medge studiehjälp åt icke svenska medborgare. Vad gäller folkhögskolorna och yrkesskolorna, beträffande vilka skolöverstyrelsen respektive överstyrelsen för yrkesutbildning är stipendieutdelande myndighet, finnes sedan länge, närmast såsom en åtgärd för kulturellt utbyte, visst antal stipendier reserverade för elever från Danmark, Finland, Norge och Island. I övrigt brukar vid folkhögskolorna statslösa elever med främlingspass kunna få komma i åtnjutande av studiehjälp efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t. Ansökningar om studiehjälp åt finska fosterbarn såsom elever vid folkhögskolor har däremot icke bifallits. Beträffande studiehjälp åt icke svenska medborgare såsom elever vid yrkesskolorna synes ha följts den liberalare principen, att dylika elever, därest anmärkning ej riktats mot deras tidigare vandel, kunnat tilldelas studiehjälp efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

I anslutning till denna sammanfattning av hittills tillämpad praxis rörande beviljandet av studiehjälp åt icke svenska medborgare får utskottet erinra om att studiehjälpsnämnden med skrivelse den 26 oktober 1954 till Kungl. Maj:t avgivit den utredning med förslag, som nämnden berört i sitt yttrande över förevarande motioner. Förslaget innebär, att icke svenska elever vid allmänna läroverk, högre kommunala skolor m. fl. jämförliga läroanstalter (4 kap. kungörelsen 1953: 530) skall erhålla samma studiehjälpsrätt som svenska elever, under förutsättning att de intagits som ordinarie elever enligt de för läroanstalten gällande intagningsreglerna. Vidare föreslås, att vissa icke svenska elever, däribland finska fosterbarn, vid tekniska och andra fackutbildningsanstalter (3 kap. kungörelsen 1953: 530) skall erhålla rätt till studielån och därmed även till stipendium.

Studiehjälpsnämndens ifrågakvarande förslag är för närvarande föremål för remissbehandling.

Utskottet har vidare inhämtat, att skolöverstyrelsen i sina för budgetåret 1955/56 avgivna anslagsäskanden rörande folkhögskolorna hemställt om medgivande att utbetala studiehjälp enligt de för folkhögskolorna gällande bestämmelserna till elev, som innehar för vistelse i riket gällande svenskt främlingspass, samt till finsk medborgare, vilken här i landet erhållit grundläggande skolutbildning.

Enligt utskottets mening torde den prövning, som studiehjälpsnämndens och skolöverstyrelsens sålunda föreliggande förslag i vederbörlig ordning kommer att underkastas, icke böra föregripas genom ett bifall till nu före-

varande motioner. Utskottet anser sig alltså icke böra biträda det i motionerna framställda yrkandet. Av rättviseskäl och med hänsyn till de olikheter i tillämpningen, som för närvarande synes gälla beträffande icke svenska medborgares rätt till studiehjälp, finner utskottet emellertid angeläget att understryka vikten av att förevarande problem snarast möjligt bringas till en lösning, som tillgodoser berättigade anspråk på studiehjälp åt icke svenska medborgare.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 305 och II: 371, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

Stockholm den 16 november 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 166.

Reservation

av herr *Pålsson*.